

A beteg is ember – születésnap beszélgetés a 85 éves Gyéresi Árpád professzor úrral

Gyéresi Árpád professzor úr 2026. július 26-án ünnepelte 85. születésnapját. Oktató és kutató tevékenysége elsősorban Marosvásárhelyhez köti, de ezer szállal fűződik a magyarországi gyógyszerészképzéshez és tudományos élethez is. A kerek évforduló kapcsán beszélgetésben villantottuk fel professzor úr pályafutásának és gyógyszerési elhivatottságának néhány jelentős momentumát.

Mi vezette a gyógyszerészet és az egyetemi oktató-kutató pálya felé?

1959-ben érettségiztem szülővárosomban, Marosvásárhelyen. Iskolám, a neves Bolyai Farkas Líceum alapos képzést adott a reál- és humántárgyak vonatkozásában is. Kiváló tanáraink voltak. Akkortájt viszonylag szűk keresztmetszetű volt az egyetemi oktatás. A pályaválasztás tekintetében elsősorban a kémia és a filológia területe vonzott. Előbb az élelmiszer-kémiai szakra gondoltam, csak hogy akkor egyedül a messzi Galacon folyt ilyen képzés. Viszont egy közeli ismerősöm, aki éppen végzős volt a helybeli egyetem gyógyszerészeti karán, meggyőzött róla, hogy ezen a szakon bőven részem lehet a kémia rejtelmeiből. Így esett a választásom a Marosvásárhelyi Orvosi Felsőoktatási Intézet (korabeli nevén) Gyógyszerészeti Karára. Nem csalódtam, valóban változatos képzésben lett részem és a kutatás iránti érdeklődésem is kialakult. Megjegyzem, hogy 1962-ig magyar nyelven folyt az oktatás, aztán egy csapásra bevezették a román nyelvű oktatást, egyelőre a gyakorlatokon. Mivel különösen kedveltem Rácz Gábor professzor lenyűgöző farmakognózia-előadásait, érdeklődésem a növényi hatóanyagok kémiája felé fordult. Az öt egyetemi évet záró

Gyéresi Árpád professzor úr

Gyéresi Árpád előadása a kolozsvári EME ülészakon,

államvizsga előtt intézeti gyógyszerési (intern) versenyvizsgát hirdettek. Ennek győzteseként a két évi gyakornoki időszakomat helyi gyógyszertárakban teljesíthettem, az egyetem alkalmazottjaként. Aztán az intern időszak lejártakor gyakornoki állásokat hirdettek egyetemi tanszékekre, közöttük a Gyógyszerészeti Kémiai Tanszékre is. Pályázatom sikerével 1967-től köteleztem el négy és fél évtizedre, nyugdíjba vonulásomig (2011) szakmai életemet, végigjárva a teljes oktatói ranglétrát, a tanszékvezető szerepig.

Új szerepkört jelentett számomra az oktatás, és ezt nemcsak anyanyelvemen, hanem románul is teljesítenem kellett. A gyakorlati oktatás, majd szakdolgozatok témavezetése is feladatomban lett. Kiváló kollegáim, egyben volt tanárim tanácsára, támogatására mindig számíthattam. Doktorátusi témám örökre elkötelezett a szétválasztástechnikák (kromatográfiás módszerek) területére, melyből később két könyvem is született. A nagy ugrást az előadói megbízatás jelentette, ami együtt járt oktatási anyagok, egyetemi jegyzetek összeállításával is. Ezzel

szerkesztési gyakorlatra is szert tettem, aminek további pályafutásomban nagy hasznát vettem. A tanszék tudományos profiljához igazodva elsősorban gyógyszer-analitikai területen szereztem jártasságot, megismerkedve számos, főleg elválasztástechnikai vizsgálati módszerrel. Külön világot jelentettek a publikációk készítésének, a tudományos rendezvényeken való szerepléseknek a kihívásai.

Utóbb a filológiai énem is teret kapott. A szakmai nyelv alakulása iránti érdeklődésemet jelentősen elősegítette néhai Bősze Péter professzor, aki azzal is megtisztelt, hogy *A magyar orvosi nyelv története* (2022) könyvébe bevette két tanulmányomat.

Szoros kapcsolat fűzi a magyarországi gyógyszerészethez. Miképpen alakult ez ki és milyen helyet foglal el a pályafutásában?

Bár magyar állampolgársággal születtem (1941), Romániában töltöttem az életem. Mint már említettem, szülőhelyemen, a marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetemen szereztem diplomámat és jártam be az egyetemi karriert. A román gyógyszerészet mellett mindig is odafigyeltem a magyar gyógyszerészet életére. Tulajdonképpen a diktátúra megdöntése nyomán kerültem

közvetlen kapcsolatba a magyarországi gyógyszerészeti karokkal, szervezetekkel. Előbb a szege-di Gyógyszerésztudományi Karon volt lehetőségem vendégtanári időszakot töltenem, ami maradó élmény maradt életemben, kiváló szakmai, baráti kapcsolatok kialakulásával. Fontos szakmai tapasztalatokkal gazdagodhattam, lehetőség nyílt a műszeres analízis széles skálájának művelésére. Ez segített hozzá, hogy új alapon, új lehetőségekkel folytassam a tevékenységemet az újjászervezett marosvásárhelyi tanszéken. A továbbiakban sikerült közös kutatásokat végezni, kölcsönös látogatásokat, tudományos rendezvényeken való részvételt szervezni. E téren igen sokat köszönhetek Kata Mihály professzornak, akivel immár közel három és fél évtizede működünk együtt, melynek eredményeként közös közlemények sora és egy könyv született. Ez a kapcsolatrendszer tovább bővült a budapesti Gyógyszerészeti Kémiai Intézettel való kapcsolatokkal, előadócserék létrejöttével, számos tudományos rendezvényen való részvétellel. Később, a CEEPUS programba való bekapcsolódásunk révén a pécsi és debreceni egyetem kémiai intézeteivel is létrejött az együttműködés. A kialakult kapcsolatok által a doktoranduszaim

Gyéresi Árpádot köszönti az EME OGYSZ vezetősége 80. születésnapján

Gyéresi Árpád feleségével

színvonalas kutatási lehetőségekhez jutottak. Az 1990 után újjáalakult Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztálya (EME OGYSZ) keretében szervezett tudományos ülésszakokra rendre meghívjuk a magyarországi gyógyszerészet jeles képviselőit. 2005-ben együttműködési megállapodás született a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság és az EME OGYSZ között. Megtisztelő méltatásban részesültem a Szegedi Tudományegyetem Gyógyszerésztudományi Kar – aranyérem (2009), valamint a budapesti Semmelweis Egyetemen Doctor honoris causa cím adományozásával (2012).

Mit tart a gyógyszerészi hivatás legfontosabb értékének?

Hivatás jellegű szerepkörében a gyógyszerész a társadalom egyik fontos szereplője. Ha úgy tetszik, aktív kapocs az orvosi lelet és a gyógyulás között. A szenvedő ember bizalmasa, akire egyszerre kell az együttérző és meggyőzően gyógyító szándékú embertárs benyomását kelteni. Nem a fennkölt, tudományával büszkélkedő, kioktató szakembert kell a betegnek látnia, hanem a tudós gyógyítót. Meg kell találni azt a hangnemet, amellyel elnyerjük a beteg bizalmát és

erősíthetjük a gyógyulásba vetett reményét. Ha mindezt sikerül teljesíteni, akkor beszélünk kiforrott szakemberről, arról az egyedüliről, aki a legtöbb ismerettel és gyakorlati érzékkel rendelkezik az egészség megőrzését vagy helyreállítását, a szenvedés enyhítését szolgáló gyógyszerekről. A hivatásszerűen tevékenykedő gyógyszerész mindezen adottságokkal felvértezve, az egészségvédelem aktív szereplőjeként járulhat hozzá a jobb társadalmi környezethez, a közegészséghez.

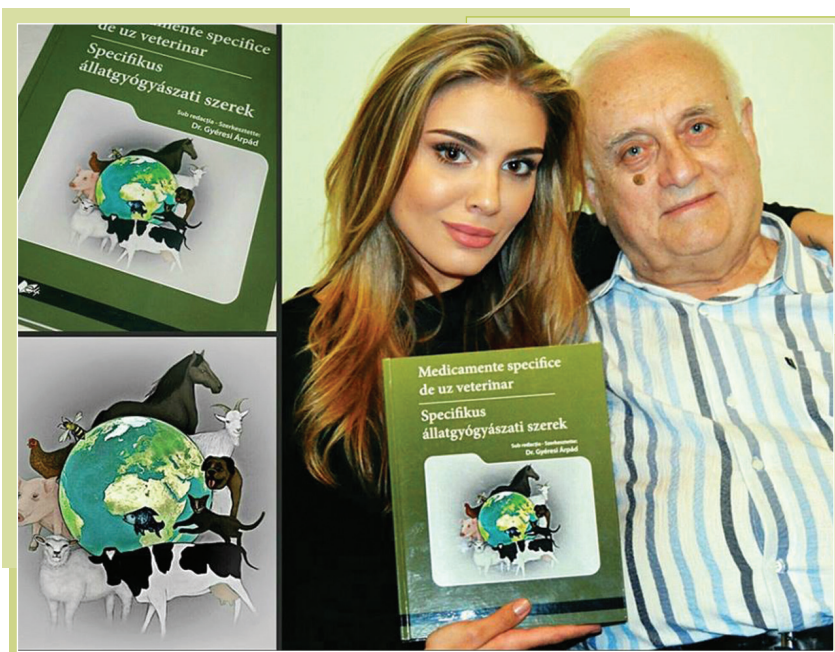
Mely szakmai eredményét tartja a legjelentősebbnek?

Nehéz erre válaszolnom. No, nem a bőség zavara miatt. Több olyan epizód volt a szakmai életemben, amelyek számomra igen fontosak. Összegezve a pályafutásomat, mindenképpen a fiatal szakemberek tehetségének kibontakoztatásában való szerepet tartom jelentősnek. És e téren a doktoranduszaim sikeres fejlődését emelhetem ki, akik értékes szakemberekké váltak, közülük többen is egyetemi professzorok lettek.

Jelentős időszakot ölel fel életemben az erdélyi magyar tudományosság intézményében, az Erdélyi Múzeum-Egyesület keretében kifejtett tevékenységem, melynek során három ciklusban is az Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztály alelnöke, majd a kolozsvári központi vezetőség alelnöke voltam.

Hogyan sikerült egyensúlyt teremtenie a család, az oktatás és a tudományok művelése között?

Ez nem könnyű kihívás. Előrebocsátom, hogy a feleségem, Gyéresi Mária is gyógyszerész, tehát a szakmai megértés felől a családban nem lehet kétség.

Gyéresi Árpád unokájával, Franciskával és az általa tervezett borítóval

Ugyanakkor ő a szövegeim első bírálója, gyakorló gyógyszerészi tapasztalatával, látásmódjával azok csiszolásában mindenkor – immár 61 (!) éve – igen hasznos segítségemre van. És közben a család életében sok áldozatot kellett vállalnia, hiszen a doktorátusi kutatómunka, a rendezvények igen sokszor távol tartottak az otthonától.

Hivatás jellegű szerepkörében a gyógyszerész a társadalom egyik fontos szereplője. Ha úgy tetszik, aktív kapocs az orvosi lelet és a gyógyulás között.

A történelmi helyzet a múlt század nyolcvanas éveiben úgy hozta, hogy politikai okokból szinte lehetetlenné tették a már négy évtizede működő marosvásárhelyi gyógyszerészképzést. Szerencsére két lányunk a pályaválasztásnál megtalálták a saját érdeklődésüknek megfelelő szakirányt és értékes szakemberekké váltak (Júlia – színművész, a helyi Színművészeti Egyetem docense, Annamária – pszichológus) és a továbbiakban sokszor számíthatam a segítségükre a könyveimhez szükséges anyagok gyűjtésében, a könyvbemutatóim megszervezésében. A családomtól érkező támogatás sorába tartozik,

hogy négy unokánk közül a legnagyobb, *Franciska* az egyik szakönyvem fedőlaptervét készítette. Mindezekért boldognak és hálásnak érzem magam, sikereimnek teljes családom is aktív részese.

Mit tekint a legfontosabb szakmai örökségnek, amit hátrahagy a fiatalabb generációnak?

A szakmánkat érintő summázás terén az a kíváncsi, hogy a felkészültség, az elhivatottság mellett a kitartás, a hit, az igényesség mércéje is a fiatal szakember sajátja kell(ene) legyen. És természetesen – az egyik legnagyobb kihívás – a szakma fejlődésének állandó követése.

Hinni kell a szakma jövőjében, akkor is, ha azt a tőke elsöprő ereje alaposan aláaknázza. Nehéz akkor fennkölt érzésekről beszélni, amikor a vállalkozó gyógyszerész, miközben a szakmai etikát követve a cég működését és fennmaradását kell biztosítani, a reklámcunami, meg a különböző, mindenünnen áradó hamis információ („csodagyógyszerek”) özönével ütközik. Nemcsak a gyógyítás legújabb eszközeivel kell lépést tartania, hanem az egyre elszemélytelenedő szolgáltatások elterjedésével is. Társadalmi szinten erőteljesebben kellene tudatosítani, hogy mindenkoron a gyógyszerész a gyógyító anyagok, gyógyszerek egyedüli, alapos szakértője, az egyedüli, aki hiteles tanácsot adhat. És a gyógyszerész fontos őrszem is a javasolt gyógyszerek tekintetében. Röviden: *gyógyszert csak a gyógyszerértárból, tanácsot csak a gyógyszerésztől.*

Erdélyben, a szakmaiságon túlmenően, a magyar gyógyszerészek fontos szerepe van a betegekkel való kommunikáció terén is.

Milyen jövőt lát a gyógyszerészet előtt?

Nem vagyok jóstehetség és korunk hihetetlenül felgyorsult változásai előre nem látható helyzeteket teremtenek. Ezért akár a felhalmozott tapasztalat is hatástalan maradhat. A gyógyítás eszközei terén is szédületes bővülés tapasztalható, igen sok az ígéretes eredmény. Szinte felmerülhet a kérdés: mi lesz a gyógyszerek, a gyógyszeres gyógyítás sorsa? Egy terület biztosnak látszik, ez a gyógynövények tudományos, racionális használata. A világ gyógyszeripara is, mely folyamatosan készítményeket, adagolási lehetőségeket fejleszt, a jövő tekintetében alaposan érintett. Az elsődleges követelmény a klasszikus ajánlás szerint: „(primum) *nil nocere*”.

Ha csak egyetlen útravaló mondatot mondhatna a pályakezdő fiatal gyógyszerészeknek, mi lenne az?

Felkészültségük állandó bővítése mellett sose feledjék, hogy a beteg is ember...

Köszönöm szépen a beszélgetést. Isten éltesse, a Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság elnöksége, a Gyógyszerészet szerkesztősége és olvasói nevében is tisztelettel köszöntjük és további, alkotóerőben, sikerekben gazdag éveket kívánunk!

Gáspár Róbert